

Öğretmen Adaylarının Mesleki Gelişimlerini Destekleyici Üniversite Olanakları

Suna ÇÖĞMEN*, Necla KÖKSAL**

Özet

Araştırmanın amacı Türkiye'nin iki farklı bölgesinde bulunan üniversitede öğrenim gören öğretmen adaylarının üniversitelerindeki öğrenmeyi destekleyici olanaklar ve mesleki gelişimleri ile ilgili görüşlerini incelemektir. Veriler Van Yüzüncü Yıl ve Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarından toplanmıştır. Nicel veriler "Öğrenmeyi Desteklemede Üniversite Olanaklarına İlişkin Öğrenci Görüşleri" başlıklı ölçek ile toplanmıştır. Nitel veriler için odak grup görüşmesi yapılmıştır. Bulgulara göre Pamukkale Üniversitesi öğretmen adaylarının öğrenmeyi destekleyen üniversite olanakları ile ilgili görüşleri Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğretmen adaylarına göre daha olumlu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri için engel olarak belirttikleri durumlar arasında KPSS'ye hazırlanma, üniversitenin fiziki imkân yetersizlikleri ve yetersiz yönlendirme yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen adayı, mesleki gelişim, üniversitedeki olanaklar, öğrenme.

University Facilities Supporting Pre-Service Teachers' Professional Development

Abstract

The purpose of this study is to examine the views of pre-service teachers about their professional development and the facilities supporting learning at their universities. The data was collected from the pre-service teachers attending Pamukkale University and Van Yüzüncü Yıl University. For quantitative data a total of 134 pre-service teachers filled a questionnaire named "Students' Views about University Facilities Supporting Learning" developed by the researchers. Focus group interview was conducted for the qualitative data. The pre-service teachers indicated the handicaps for professional development such as preparing for the staff selecting exam, lack of facilities at their universities and lack of orientation.

Key Words: Pre-service teacher, professional development, facilities at university, learning.

Giriş

Türkiye'de gerek ilk ve ortaöğretim alanında gerekse öğretmen yetiştirme eğitim programlarında yapılan bir takım reformlarla öğretmenlik mesleğinin kapsamı yenilenmiş ve geliştirilmiştir. Eğitim programlarında 2004 yılında gerçekleştirilen değişikliklerle tüm programların yapılandırmacı anlayışa uygun olarak düzenlenmesi (Kıroğlu, 2006), öğretmenin kendi öğrenme sürecini

takip eden ve düzenleyen ve öğrenene bu süreçte rehberlik eden kişi olarak yeniden tanımlanmasına neden olmuştur (Ün Açıkgöz, 2004; Yurdakul, 2005). Kendisi de bağımsız bir öğrenen olan yapılandırmacı öğretmen aynı zamanda mesleki yaşamında kendini sürekli geliştiren bir insandır.

* Arş. Gör. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, DENİZLİ. E-posta: sunadem@pau.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, DENİZLİ. E-posta: nkoksal@pau.edu.tr

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'nin 2008 yılında tanımladığı öğretmenlik mesleği genel yeterlik alanları çerçevesinde öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumlar içerisinde "kişisel ve mesleki değerler, mesleki gelişim" yer almaktadır (MEB, 2008). Öğretmenlerden beklenen sadece belirli bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olması değil, insanı, toplumu ve dünyayı ilgilendiren bir takım sorunları görebilmesi ve bunlar için çözüm yolları düşünebilmesidir (Celep, 2004). Nesillerin de bu anlayışa uygun olarak yetişmesi öğretmen yetiştirmenin önemini arttırmaktadır. Bu çerçevede sürekli bir mesleki gelişim, öğretmenlerin değişen dünyaya uyum sağlayabilmeleri açısından üzerinde durulması gereken bir konudur. Gelecekteki görev ve sorumluluklarının bilincinde olan bir öğretmen, yalnızca öğreten değil; aynı zamanda değerler geliştiren, araştıran, güçlükleri yenen, disiplinler arası ilişkiler kuran, sorgulayan, üreten, iletişime önem veren, danışmanlık yapan kişidir (Oğuzkan, 1991. Akt. Karaca, 2008).

Her ne kadar öğretmenler belirli aralıklarla denetmenlerin rehberliğinden geçseler de; bugünkü şartlarda ülkemizde bir öğretmenin mesleğini layıkıyla sürdürebilmesi tamamen bireysel çabalara bırakılmış durumdadır. Kamu Personeli Seçme Sınavı'ndan (KPSS) yeterli puanı alabilen bir öğretmen adayı mesleğe atandıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığının uygun gördüğü stajyerlik eğitiminin bir parçası olan temel eğitimden geçmektedir. Eğitimin ardından bir sınav yapılmakta ve bu sınavı veren aday stajyerliğini kaldırarak asil öğretmen olarak görevine devam etmektedir. Zorunlu olmayan ya da gönüllük esaslı hiçe sayılarak zorunlu kılınan hizmet içi eğitimler ve şartları gittikçe güçleştirilen lisansüstü eğitim öğretmenlere mesleki olarak herhangi bir getiri sağlamamaktadır. Bu durumdan hareketle, bir öğrenme kültürünü benimsememiş bir öğretmen, mesleki gelişim için çaba harcamadan mesleğini emeklilik yıllarına kadar sürdürebilmektedir. Oysa sosyal işleyişin hızla değiştiği bu zamanlarda çağı yakalamak için her meslekte olduğu gibi öğretmenlikte de bireylerin kendilerini geliştirmesi gerekmektedir.

Öğretmenlerin mesleki gelişimleri ile ilgili yapılan araştırmalar, mesleki gelişimleri adına yapılan çabaların öğretmenlerin mesleklerinde ilerleyebilmeleri, çağı yakalayabilmeleri ve öğretimin niteliğinin artırılması açısından oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca bu çalışmalar öğretmenlerin mesleki gelişimleri açısından formal ya da informal olarak neler yaptıkları ve bu çabaların nasıl sonuç verdiği üzerine odaklanmıştır (Clement ve Vandenberghe, 2000; Dunn ve Shriner, 1999; Garet, Porter, Desimone, Birmen ve Yoon, 2001; James ve McCormick, 2009; Richter, Kunter, Klusmann, Lütdke ve Baumert, 2011). Yurtiçi alanyazında mesleki gelişim konularını ele alan çalışmalara rastlanmaktadır (Bayram, 2010; Esendemir, 2011; Karaaslan, 2003; Koçoğlu, 2006; Özçalı, 2007; Sabuncuoğlu, 2006; Savran - Gencer, 2008; Seferoğlu, 2001; Şahin, 2008). Bu çalışmalar öğretmenlerin kendi mesleki gelişimleri ya da mesleki gelişim etkinlikleri ile ilgili görüşlerinin incelendiği ve öğretmenlerin katıldıkları hizmet içi eğitimlerin ya da öğretmen adaylarının katıldıkları mesleki gelişim programlarının onların mesleki gelişimlerine etkisinin incelendiği çalışmalardır.

Mesleki gelişim ile ilgili çağdaş görüşler mesleki öğrenmenin kısa dönemli olmadığını, aksine üniversitedeki öğretmen eğitiminden meslek yaşamındaki hizmet içi eğitime kadar kapsayıcı, uzun soluklu bir süreç olduğunu ifade etmektedir (Richter ve diğerleri, 2011). Bilim ve teknolojide meydana gelen değişimleri takip edebilmek, kendi alanlarıyla ilgili güncellenen bilgi ve becerilere uyum sağlayabilmek için öğretmenler de üniversitede aldıkları eğitim ile yetinmemeli ve meslek yaşamlarında da var olan bilgi ve becerilerini güncellemelidir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim süreçlerinde edinecekleri bir öğrenme kültürü ve destekleyici ortamın mesleki yaşantılarına ve mesleki gelişimlerine de yansıtacağı düşünülmektedir. Zira lisans düzeyindeki öğrenciler için üniversite yaşamı, gençlerin birçok yeni akademik, kişisel ve sosyal yaşantıları deneyimledikleri önemli bir gelişim süreci olarak nitelendirilebilir (Gizir, 2005).

Öğrencilerin aldıkları eğitimin sadece derslerle sınırlı kalmaması, onları her anlamda destekleyecek bir ortamın parçası

olabilmeleri kendilerini bölümlerine ait hissetmelerini kolaylaştıracak bu da eğitimlerinin kazandırmayı amaçladığı mesleki kimliklerini sahiplenmelerine katkı sağlayacaktır. Ancak öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri açısından destekleyici bir ortamın içerisinde bulunabilmesi için fakülte ya da üniversitenin öğrencilerine sunduğu imkânların da buna göre düzenlenmesi gerekmektedir. Bir eğitim kurumunun sahip olduğu olanaklar, öğrenme ortamı için gerekli olan motivasyonu arttırabilmektedir. Candy (1995) üniversitelerdeki kütüphaneler, öğrenme merkezleri, bilgisayar temelli eğitim olanakları, ders çalışma ve öğrenme destek birimlerinin, öğrenme ortamını güçlendirici destek birimleri olduğunu ifade etmektedir. Bu çerçevede üniversitelere, öğrencilerine öğrenmeyi destekleyici dolayısıyla da mesleki gelişimlerine katkı sağlayabilecek uygun olanaklar sağlamak gibi önemli bir sorumluluk düşmektedir. Atalay (1996) günümüze kadar, öğretmenlerin “ekonomik ve sosyal yetersizlikler, bilginin gereği olan teknolojiden habersiz olmaları, öğretim kurumlarında gereği gibi yetişememe, yabancı dil bilmeme” gibi sorunları sürekli gündemde olduğunu belirtmiştir (Akt. Baykara - Pehlivan, 2008: 152).

Türkiye’de üniversitelerin ve eğitim fakültelerinin altyapı eksikliklerinin bulunduğu yapılan bazı çalışmalarda da vurgulanmaktadır (Çokluk - Bökeoğlu ve Yılmaz, 2007; Erdoğan, Şanlı ve Şimşek, 2005; Gedikoğlu, 2007; Gizir, 2005; YÖK, 2007; Toplum Gönüllüleri Vakfı, 2009). Tüm bu araştırmaların sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, üniversite/fakülteadaki yetersizliklerin öğretmen adaylarının üniversite ve fakültelerine ilişkin olumsuz duygular geliştirmesine neden olabileceği, bu durumun da aldıkları eğitimin niteliğini zedeleyici bir faktör olabileceği düşünülmektedir. Bacaran (2005) çalışmasında, okulun fiziki imkânları düzenlemede ve araç gereç temininde yetersiz olması, kaynakların yabancı dilde yazılmış olması, öğretim elemanlarının verdiği ödevler için bilgi arama ihtiyacının duyulmaması ve öğretim elemanlarının yetersiz yönlendirmesinin öğretmen adaylarının bilgiyi arama, alma, işleme ve sunmada karşılaştıkları en önemli engelleyici nedenler olduğunu ifade etmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında eldeki

çalışmada vurgulanmak istenen, öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri için önemli olabilecek bazı kavramların ve üniversite olanaklarının adaylara ne ifade ettiğini betimlemektir.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’nin iki farklı bölgesinde yer alan üniversitede öğrenim gören öğretmen adaylarının üniversitelerindeki öğrenmeyi destekleyici olanaklar ve mesleki gelişimleri için önemli olabilecek bazı kavramlar ile ilgili görüşlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği programına devam eden sınıf öğretmeni adaylarının üniversitedeki öğrenmeyi destekleyici olanaklar ile ilgili görüşleri öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılık göstermekte midir?

2. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği programına devam eden sınıf öğretmeni adaylarının mesleki gelişimleri için önemli olabilecek temel kavramlar ile ilgili görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada karma olarak desenlenmiş ve eş zamanlı çeşitleme stratejisi (concurrent triangulation strategy) kullanılmıştır. “Karma desen tek bir çalışmada ya da çok aşamalı çalışmalar dizisinde nitel ve nicel verilerin beraber toplandığı, analiz edildiği ve ilişkilendirildiği çalışmalardır” (Cresswell, 2005: 53). Eldeki araştırmada da nitel ve nicel veriler eş zamanlı olarak toplanmış ve analiz edilmiştir. Bu çerçevede toplanan verilerden elde edilen bulguların birbirini desteklemesi amaçlanmaktadır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın verileri 2009-2010 öğretim yılında Van Yüzüncü Yıl ve Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü son sınıfa devam eden öğretmen adaylarından toplanmıştır. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1950’lerde Denizli Kız Öğretmen Okulu olarak hizmet veren bir kurumken

1982 yılında Denizli Eğitim Yüksekokulu adını alarak Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'ne bağlanmıştır. 1992 yılında Pamukkale Üniversitesi'nin kurulması ile bu üniversiteye bağlanarak Eğitim Fakültesi olarak hizmet vermeye devam etmiştir. 2009 yılı itibarıyla Pamukkale Üniversitesi'nin yaklaşık 30.000 öğrencisi ve 1400 akademisyeni bulunmaktadır. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü son sınıfa devam eden öğrenci sayısı ise 339'dur. Öğrenci Kulüpleri Birimi bünyesinde 57 adet kulüp yer almaktadır. Üniversite kampüsü bünyesinde bir adet kongre ve kültür merkezi, bir adet konser ve tiyatro salonu, olimpik yüzme havuzuna sahip bir spor kompleksi bulunmaktadır. 1982 yılında kurulan Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin eğitim yüksekokulu 1993 yılında Eğitim Fakültesi adını alarak hizmet vermeye başlamıştır.

20.000 öğrencisi ve 1500'e yakın akademisyeni bulunan Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde 20 adet öğrenci kulübü yer almaktadır. 2009-2010 öğretim yılında Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü son sınıfa devam eden öğrenci sayısı 130'dur. Her iki üniversitenin fiziksel olanakları incelendiğinde aralarında Türkiye'nin iki farklı bölgesinde olmasının dışından büyük bir fark gözlenmemektedir. Araştırmanın nicel verileri için Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim gören 43; Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim gören 91 olmak üzere toplam 134 öğretmen adayı katılmıştır. Örneklem seçiminde basit tesadüfi örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarına ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Nicel Veriler İçin Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Üniversite	Cinsiyet		Öğrenim Türü		Yerleşim Yeri			Öğrenci Kulübü Üyeliği		
	Kız	Erkek	Birinci	İkinci	Yurt	Aile	Ev	Diğer	Var	Yok
Yüzüncü Yıl	15	28	12	31	6	15	21	1	0	43
Pamukkale	65	26	56	35	27	6	55	3	15	76
Toplam	80	54	68	66	33	21	76	4	15	119

Araştırmanın nitel verileri için odak grup görüşmesi yapılmıştır. Görüşmelere her iki üniversiteden sekizer olmak üzere toplam on altı öğretmen adayı gönüllü olarak katılmıştır. Öğretmen adayları Van Yüzüncü

Yıl Üniversitesi'nden katılanlar için KV1, KV2,.. şeklinde; Pamukkale Üniversitesi'nden katılanlar için KP1, KP2,.. şeklinde kodlanmıştır. Araştırmada nitel verilerin toplandığı çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2. Nitel Veriler İçin Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Üniversite	Cinsiyet		Öğrenci Kulübü Üyeliği		Erasmus Programına Katılma	
	Kız	Erkek	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Yüzüncü Yıl	7	1	0	8	0	8
Pamukkale	4	4	7	1	1	7

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel verileri için araştırmacılar tarafından geliştirilen "Öğrenmeyi Desteklemede Üniversite Olanaklarına İlişkin Öğrenci Görüşleri" başlıklı ve 29 maddeden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek 5 dereceli Likert tipi ölçektir ve katılımcılar (5) Tamamen Katılıyorum'dan (1) Hiç Katılmıyorum'a kadar maddeleri derecelendirmektedirler.

Ölçeğin geliştirilme aşamasında ilgili alan yazından yararlanılarak 43 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuş ve bu haliyle beş uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü sonrası ölçek 33 maddeye indirilmiş ve Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı anabilim dallarında öğrenim gören 344 öğretmen adayına uygulanmıştır. Madde toplam korelasyonu 0.20'nin altında olan maddeler atılarak ölçek 29 madde haline getirilmiştir. Bu şekilde verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) istatistiği hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda KMO değerinin 0.84 olduğu görülmüş ve verilere faktör analizi uygulanmıştır. Öz değerleri 1.00'dan büyük dokuz boyut belirlenmesine rağmen, birinci ve ikinci boyutlar arasındaki fark yüksek çıkmıştır. İlk boyut toplam varyansın % 21.63'ünü açıklarken, ikinci boyut % 6.99'unu açıklamaktadır. Screeplot grafiği incelendiğinde ölçeğin tek boyutlu olduğu gözlenmiştir. Ölçme aracına yeniden faktör analizi uygulanmış ve analiz tek faktörle sınırlandırılmıştır. Faktör yükü .40'ın altında olan dokuz madde ölçme aracından çıkarılmıştır. Tek boyut toplam varyansın % 33'ünü açıklamaktadır. Son haliyle 20 maddelik ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.74 olarak hesaplanmıştır. Ölçme aracında yer alan maddelerden bazıları şu şekildedir: Üniversitedeki kültür ve sanat etkinliklerini yeterli buluyorum; Üniversitenin sunduğu sertifika programlarını (bilgisayar, yabancı dil, drama, etkili iletişim vb.) yeterli buluyorum; Üniversitenin sağladığı imkânlar, kendimi üniversiteli gibi hissettiriyor.

Araştırmanın nitel verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Alan yazın taramasının ardından oluşturulan sorular uzman görüşüne sunulmuştur.

Eğitim Programları ve Öğretim ile Ölçme ve Değerlendirme Ana Bilim Dalı'nda görev yapan beş öğretim üyesi tarafından değerlendirilen görüşme formu dört öğretmen adayına uygulanmıştır. Ön uygulamanın ardından gözden geçirilen ve düzenlenen yarı yapılandırılmış görüşme formu öğretmenlerin mesleki gelişimleri için önemli olabilecek bazı kavramlar ile ilgili on dört soru içermektedir. Görüşme sorularına ilişkin örnekler şu şekildedir: *Ders dışında fakülte ya da üniversitede nasıl zaman geçiriyorsunuz? Kendinizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz? Yaşam boyu öğrenme deyince neler düşünüyorsunuz?*

Verilerin Toplanması

Çalışmanın nicel verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen bir ölçek aracılığıyla sınıf ortamında toplanmıştır. Öğretmen adaylarına çalışma ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapılmış ve ölçeği gönüllü olarak doldurmaları istenmiştir. Bir ölçeğin doldurulması yaklaşık olarak 20 dakikayı bulmuştur. Çalışmanın nitel verileri için öğretmen adaylarına görüşme yapılacağı duyurulmuş ve gönüllü olan adaylar ile belirlenen yer ve saatte odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmelerine her iki üniversiteden sekizer olmak üzere toplam on altı öğretmen adayı katılmıştır. Görüşmeler yaklaşık olarak bir buçuk saat sürmüştür. Görüşmeler bir araştırmacı tarafından yönlendirilmiş ve görüşme esnasında öğretmen adaylarının izniyle kamera kaydı yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarının öğrenmeyi destekleyen üniversite olanakları ile ilgili görüşlerini analiz etmek amacıyla betimsel istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerinin öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla hangi tekniğin kullanılacağına karar vermek için tek örneklem Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre veriler normal dağılım göstermiştir (K-S (Z)=0.885; p>0.05). Bu nedenle araştırma sorusunun analizi için parametrik bir test olan bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır.

Öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri için önemli olabilecek temel kavramlarla ilgili görüşleri betimsel analiz kullanılarak incelenmiştir. Görüşme verilerinden elde edilen veriler iki araştırmacı tarafından ilgili alan yazın ve görüşme sorulara dayandırılarak ayrı ayrı kodlanmıştır. Ardından öğretmen adaylarının yanıtlarına göre ortak olarak dokuz tema belirlenmiş ve bulgular bu temalar altındaki kodlamalar aracılığı ile açıklanmıştır.

Bulgular

Nitel Verilerden Elde Edilen Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının üniversitedeki öğrenmeyi destekleyici olanaklar ile ilgili görüşlerinin öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t- testi uygulanmıştır. Analize ilişkin bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir:

Tablo 3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğrenmeyi Destekleyici Üniversite Olanakları ile İlgili Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Üniversiteye Göre t-Testi Sonuçları

Üniversite	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P
Yüzüncü Yıl	43	55.76	11.95	132	7.27	.00
Pamukkale	91	72.29	12.95			

Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının üniversite olanakları ile ilgili görüşlerinin öğrenim gördükleri üniversiteye göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($p < .05$). Buna göre Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği programının son sınıfa devam eden öğretmen adaylarının öğrenmeyi destekleyen üniversite olanakları ile ilgili görüşleri Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği programına devam eden öğretmen adaylarına göre daha olumlu bulunmuştur ($N= 91$, $\bar{X}= 72.29$). Öğretmen adaylarının görüşleri ölçme aracından aldıkları toplam puana göre $n-1/n$ formülüne göre incelendiğinde her iki üniversitede öğrenim gören adayların "Katılmıyorum" düzeyinde (Pamukkale Üniversitesi için $\bar{X}= 2.49$; Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi için $\bar{X}= 1.92$) olduğu görülmektedir. Her ne kadar Pamukkale Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları ortalamaları söz konusu olduğunda daha olumlu görüşler bildirmiş olsalar da, her iki üniversitedeki öğretmen adayları da üniversitelerinin öğrenmeyi destekleyici olanaklarını yetersiz bulmaktadırlar.

Nitel Verilerden Elde Edilen Bulgular

Nitel bulgular görüşme sorularından elde edilen temalar doğrultusunda sunulmuş ve temayı en iyi temsil eden alıntılara yer

verilmiştir. Görüşme yapılan öğretmen adaylarının çoğunluğu öğretmenlik mesleğini gönüllü olarak seçtiklerini ifade etmişlerdir. Gönüllü olarak seçmeyen öğretmen adaylarının bazıları yeniden üniversite giriş sınavına girmek istediklerini ifade etmişlerdir.

Kültür ve sanat etkinliklerinin katkısı

Öğretmen adaylarının kültür ve sanat etkinliklerinin katkısına ilişkin görüşleri "kişisel gelişime katkı, mesleki gelişime katkı ve etkinliklere katılıma engeller" olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.

İki gruptaki katılımcılar kültür ve sanat etkinliklerinin kültürel birikimlerinin artması ve kendini daha rahat ifade edebilmeleri konularında kişisel gelişimlerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu konuda iki katılımcının söyledikleri dikkate değer görülmüştür:

"...özel yaşantımda ben açıkçası katılıyorum bu tür etkinliklere, sinema ya da tiyatro alanında. Bu da sosyo-kültürel anlamda insanı kültürleştirir ya da insanın ufkunu genişletiyor ..." [V1].

"...kültür sanat, tabii insanın kişisel gelişimine yüzde yüz faydası var diyebilirim ben. Mesela ben tiyatroya başlamadan önce kendimi daha kötü ifade ediyordum ..." [P4].

Öğretmen adayları kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilere zengin öğrenme yaşantıları sunma konusunda mesleki gelişimlerine katkı sağladığını ileri sürmüşlerdir. Zengin yaşantıların başkaları ile paylaşımı konusunda P4 görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: "...kültür sanat etkinliklerinin kalitesi arttıkça bize verdikleri arttıkça benim de öğrencilerime arkadaşlarıma aileme verecek daha çok şeyim olduğuna inanıyorum..." Aynı konuda V1 de "...Kendi yaşantım yoluyla elde ettiğim örneğin bir tiyatro gösterisi esnasında onu öğrenciye örnek olarak gösterebilirim daha doğru bilgiler vermiş olurum. Kendi yaşantım yoluyla elde etmiş olduğum bilgiyi sunmuş olabilirim..." biçimindeki açıklaması ile kültür sanat etkinliklerinin kazandırdığı deneyimleri öğrencileri ile paylaşabileceğini belirtmiştir.

Pamukkale Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adayları kültür sanat etkinliklerine katılmama konusunda herhangi bir engel belirtmezken Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde öğrenim gören adaylar Kamu Personeli Seçme Sınavını (KPSS) ve bu tür etkinliklerin az olmasını engel olarak ileri sürmüşlerdir. Bu konuda bir katılımcının görüşme sırasında dile getirdiği düşünceler anlamlı görülmüştür. "... Aslında biraz da son sınıfta olduğumuz için, daha çok hani KPSS diye bir gerçeğimiz var..." [V3].

Akademik etkinliklerin katkısı

Akademik etkinliklerin (seminer, panel konferans, vb.) öğretmen adaylarına katkıları kişisel ve mesleki gelişim ve etkinliklere katılıma engeller olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Katılımcılar akademik etkinliklere katılarak farklı kişilerle etkileşimde bulunmanın duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade etme ve empatik olabilmek gibi konularda katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu konuda katılımcılardan ikisinin görüşme sırasında dile getirdiği düşünceler önemli görülmüştür:

"... Her gittiğimde (akademik etkinliklere) kendimi eleştirdim. Ben de öğretmen olacağım, ben de mi böyle olacağım gibilerinden... Görüyorum her gittiğimde kendi eleştirim yapıp hırslanıyorum orada. Mesela ben de öğretmen olacağım böyle olmamalıymış şeklide..." [V8].

"...Bir kere orada katıldığınızda bir topluluğa dâhil olduğunuzu hissediyorsunuz... Kendi düşüncelerinizi ifade edebiliyorsunuz... Kendi kişilik gelişimimde olsun yeterliliklerimi geliştirmede olsun, dünya görüşü açısından olsun bana katkı sağladığını düşünüyorum..." [V2].

Akademik etkinliklere katılıma engel olarak iki grup da bu tür etkinliklerin yeterince duyurulmamasını söylemişlerdir. V6 konuyla ilgili düşüncesini "...Çok da haberimiz olmuyor. Çok da duyuru olmuyor açıkçası..." şeklinde dile getirmiştir. Bunun yanı sıra Pamukkale Üniversitesinden bazı katılımcılar etkinliklerin yararları hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarını katılıma bir engel olarak görmekteyler. P4 "...Üniversiteye geldiğimizden beri çok az sayıda konferansa gittik. Yani bunun bize daha fazla yarar sağlayacağı konusunda bir yöneltme olsa..." diyerek etkinliklere ilişkin yönlendirilme beklentisini belirtmiştir.

Öğretmen adayları şaşırtıcı bir biçimde ortak bir öneriyi dile getirmişlerdir. Her iki üniversitede öğrenim gören öğretmen adayları akademik etkinliklerin fakültelere özgü gerçekleştirilmesinin mesleki gelişimlerine katkısını vurgulamışlardır. Ayrıca kendi fakültelerinde ders veren öğretim elemanlarının seminer ve konferans vermelerini arzu ettiklerini ifade etmişlerdir.

"... Üniversite düzeyinde kendisinin [kendi üniversitelerinde bir öğretim elemanı] çalıştığı bir üniversitede çıkıp da bir konferans verebilirdi yani..." [P1].

"... Bir de hocalarımızın konferans falan verdikleri olmuyor genellikle yani bizim kendi hocalarımızın..." [V3].

"... Bence de biz sınıf öğretmeni olarak bizleri daha çok bilgilendirme açısından fakülte fakülte olsa çok iyi olurdu..." [P6].

Yukarıda sunulan açıklamalar katılımcıların kendi üniversitelerindeki akademisyenlerin konferans ve seminer gibi akademik etkinlikler beklediklerini ancak bu beklentilerinin gerçekleşmediğini göstermektedir.

Ders dışında fakülte ya da üniversitede zaman geçirme

Öğretmen adayları derslerinin dışında kalan zamanlarda fakülte ya da üniversitede çok zaman geçirmediklerini ifade etmişlerdir. Dersten kalan zamanlarında üniversitede olurlarsa genelde kantinde veya üniversitenin çeşitli mekânlarında arkadaşlarıyla sohbet edip vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Konuyla ilgili V1 görüşlerini "... fakülte, üniversite içinde yapabildiklerimiz, daha çok öğlen arası kantinde oturup tost yeriz, çay içeriz..." biçiminde dile getirirken, P3 "... Okulda göl bahçede kampüste oturma, arkadaşlarımızla öyle orda bir şeyler paylaşmak olsun. Sonra kütüphane, hani interneti kullanmak açısından..." şeklindeki açıklamasıyla arkadaşlarıyla paylaşımın yanı sıra internetten yararlanmak amacıyla da kampüste zaman geçirdiklerini belirtmiştir.

Öte yandan öğretmen adayları üniversitede zaman geçirmeme nedenleri üzerinde durmuşlardır. KPSS'ye çalışma zorunluluğu ve üniversitedeki fiziki imkân yetersizliği her iki üniversiteden öğretmen adaylarının ortak engelleri olarak belirlenmiştir. Sınavın kampüste zaman geçirmelerine engel olduğu P5 tarafından şu şekilde belirtilmiştir: "... Okulda duramadım. Ama büyük bir vaktimi sadece derslere ki derslere bile gelmedim hocam son sınıfta okula bile gelemedim yani çünkü KPSS'ye bayağı yüklandım..." . Üniversitedeki fiziki olanakların yetersizliği ile ilgili olarak P1 "... Burada ağaç gölgesi yok mesela, fakültenin önünde oturabileceğimiz..." ve V3 "... Bizim üniversite hiç gelişmemiş. Bu konuda sosyal olanaklar olsun, bir liseden farkı yok..." biçimindeki açıklamaları ile bulguyu desteklemektedirler.

Katılımcıların üniversitede zaman geçirmeme nedenlerinde farklılık gösteren bulgular olduğu görülmüştür. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının bir kısmı üniversite yaşantılarını ailelerinin yanında geçirdikleri için ders dışında kalan zamanlarını dışarıda geçirmenin zorluğunu vurgulamışlardır. Pamukkale Üniversitesi'nden bir öğretmen adayı ise ek işte çalıştığı için kendisine zaman kalmadığını ifade etmiştir.

"...Aslında ben zaten Van'da oturuyorum, ailemin yanında. Hani liseden çok da farkı yok, okula geliyorum, eve geliyorum. Hani çok da böyle bir etkinliğe katılımlım, hani şunu yapalım gibisinden bir şey yaşamıyorum..." [V6].

"... Bazı etkinlikler var katılmak istiyoruz olmuyor, şartlar olmuyor aile ile olduğumuz için. Sıkıntı yaşıyoruz o konuda ve gerçekten liseden bir farkı olmadı bizim için. Bu da üzücü..." [V5].

Yukarıda katılımcıların görüşme kayıtlarında yer alan anlamlı veri birimleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının aileleri ile birlikte yaşamalarının onların ders dışında üniversitede zaman geçirmelerine ve farklı etkinliklere katılmalarına engel olduğu anlaşılmaktadır.

Üniversiteli olmak

Yapılan açıklamalar, iki üniversitenin katılımcılarının "üniversiteli olmak" ifadesini farklı yorumladıklarını göstermektedir. Pamukkale Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları "üniversiteli olmak" ifadesine kişisel gelişimi ön plana çıkararak açıklık getirmişlerdir.

"... Üniversite bir bireyin o sürece başladıktan sonra hem kişisel hem sosyal daha çok da akademik olarak gelişmesine imkân sağlayan bir kurum olmalıdır. İşte üniversiteli de bunları tam anlamıyla yani en yüksek düzeyde yerine getiren birey olmalıdır..." [P4].

Yukarıda yer verilen görüşlerden de anlaşılacağı gibi, Pamukkale Üniversitesi öğretmen adayları için üniversiteli olmanın, özellikle üniversite yaşamının bireyin hayatında fark yaratması olduğu biçiminde açıklandığı söylenebilir. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının ise ısrarla vurguladığı ifade "özgür olmak"tır.

"... Kendi kararlarını kendin alabiliyorsun. Bir karar aldığında ailene danışmıyorsun en azından, orada bir birey olarak sen varsın ve kendi başına bir karar alıp sen yapıyorsun kimseyi ilgilendirmiyor..." [V7].

Ailelerinin yanında öğrenim görmenin zorluklarından bahseden öğretmen adayları aynı zamanda yaşadıkları yerde kadına bakış açısının beraberinde getirdiği kısıtlamaları da yakından yaşayan bireyler olduklarını ifade

etmişlerdir. Üniversiteli olmanın, öğretmen adayları için kendilerini saran bu zincirlerden sıyrılmak anlamına geldiği söylenebilir.

Kendini geliştirmek

Pamukkale Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları kişisel ve mesleki gelişimleri için çeşitli sertifika programlarına katıldıklarını ifade etmişlerdir. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları ise kendilerini geliştirme isteklerini dile getirmiş ancak bunun için herhangi bir girişimde bulunmadıklarını, herhangi bir programa katılmadıklarını belirtmişlerdir. Pamukkale Üniversitesinden bir grup katılımcı diksiyon, halk oyunları, ney, bilgisayar, işitme engelliler gibi çeşitli kurslara katıldıklarını belirtmişlerdir. İki üniversitenin öğretmen adayları kendilerini geliştirme isteklerine engel olarak özellikle KPSS'ye hazırlanmayı gerekçe göstermişlerdir. Konuyla ilgili olarak P5 "...TEGEV'e gittim.. hani şu an orayı bıraktım KPSS'den dolayı, onun için çok üzülüyorum yani devam etmek isterim..." diyerek dördüncü sınıftan önce farklı kurslara ve etkinliklere katıldığını ancak son yıl sınavdan dolayı bırakmak zorunda kaldığını belirtmiştir. Benzer biçimde V5 de "...Biz aslında arkadaşla yabancı dil [öğrenmek] istiyoruz. Fakat şimdiye kadar bu olmadı, hani şartlar elvermedi istediğimizi oranda. Bundan sonra da düşünüyoruz... En azından bu KPSS olayı bitsin kurtulalım diyoruz..." şeklindeki açıklamasında, kendi gelişimleri için planlarını sınav sonrasına ertelediklerini belirtmiştir.

Küresel bir dünyada etkili öğretmen olmak

İki üniversitenin öğretmen adayları küresel bir dünyada etkili öğretmen özellikleri ile ilgili ortak bir tanım yapmamışlar, farklı kavramlar üzerinde odaklanmışlardır. Pamukkale Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının önemle vurguladığı özellik bir öğretmenin değişime ve gelişime açık olması gerektiğidir. Katılımcılar etkili öğretmen ile ilgili olarak öğretmenin esnek olması, globalleşen dünyaya ayak uydurması şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları ise bir öğretmenin

çeşitliliğe saygı duyması ve demokratik olması özelliklerini vurgulamışlardır. Bu konuda iki öğretmen adayının görüşme sırasında dile getirdikleri düşünceler önemli görülmüştür:

"... Kişisel farklılıkları, toplumsal farklılıkları, dinsel farklılıkları, dilsel artık aklımıza ne geliyorsa. Bütün bu farklılıkları bizim kucaklayabilmemiz lazım..." [V1].

"... Ben sınıfta eşitlikçi olursam, öğrenciyi olduğu gibi kabul edersem, herkesi farklılıklarıyla kabul edersem biraz yani sınıf ortamında demokrasi yerleştirebilirim, öğrenciyi kendinin değerli olduğunu hissettirebilirim, iyi bir öğretmen olurum diye düşünüyorum..." [V3].

Yaşam boyu öğrenme

Her ne kadar kapsamlı bir tanım getirilmese de öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme kavramının gerekçeleri üzerine söyledikleri ifadelerde ortak noktanın değişim olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan P1'in görüşme kayıtlarında yer alan "...[Birey] yaşadığı topluma biraz ayak uydurmak, değişime dönüşüme biraz ayak uydurmak için öğrenebilir. Öğrenmeyi de kendi kendine yapabilir..." şeklindeki ifadesinde bireyin öğrenen olma gerekçesini açıklarken, V2 ise "...yaşam boyu öğrenme fırsat öğretimidir bence. Yani her an her yerde farklı bir şeyler öğrenebilirsiniz..." diyerek nasıl öğrenen olunabileceğini dile getirmiştir.

Öğretmen adayları bilginin, teknolojinin sürekli yenilendiğini ve bu nedenle bireyin yaşam boyu öğrenen bir birey olmasının neredeyse bir zorunluluk haline geldiğini ifade etmişlerdir. Pamukkale Üniversitesi öğretmen adayları yaşam boyu öğrenen olmak için bireylerin alan yazını takip etmeleri, hizmet içi kurslardan ve seminerlerden yararlanmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Van Yüzüncü Yıl öğretmen adayları ise sosyal ve kültürel farklılıkların yaşam boyu öğrenen olmaya engel oluşturduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilgili V1'in görüşleri dile getirdiği düşünceler anlamlı görülmüştür: "...bizim yaşadığımız coğrafyanın bize yüklediği roller var. Ve gerçekten bu rollerin dışında hareket etmekte zorlanıyoruz...yaş 25 artık evet evlenmek gerekiyor, yani bize yüklenen rol bu, evlenip çoluk çocuk sahibi olman gerekiyor..."

Erasmus öğrenci değişim programı

Öğretmen adayları değişim programına dil öğrenme, farklı bakış açıları geliştirme, farklı kültürleri tanıma, ülkelerin eğitim sistemlerini öğrenme ve karşılaştırma imkânına sahip olma gibi nedenlerle olumlu yaklaşmaktadırlar. Pamukkale Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarından sadece bir tanesi Erasmus öğrenci değişim programı aracılığıyla bir dönemliğine yurt dışına gittiğini belirtmiştir. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları program hakkında yetersiz bilgilendirme ve yönlendirmenin olduğunu ifade etmişlerdir. V2 kendi fakültesinde yeterli bilgilendirme yapılmadığını şu sözlerle belirtmiştir: "... Yönlendirme, bu konuda çok eksiklikler var. Dersimize giren bir hoca koordinatörüydü o bile bize çok bilgi aktarmadı yani..."

Avrupa Birliği'ne üyelik

İki üniversitede öğrenim gören öğretmen adayları Türkiye'nin Avrupa birliğine üye olması durumunda olumlu gelişmelerin olacağına inandıklarını ifade etmişlerdir.

"... Bence girmemiz güzel olur... Şimdi mesela girmedığımız halde bazı şeylerimiz gerçekten de çok iyi oldu, mesela sağlık yönünden olsun, kriterleri falan uygulamak için..." [P5].

"... Eğitimin değişmesi için önce kültürde bir değişiklik olacak muhtemelen. Kültürdeki bu değişiklikten dolayı sosyal hayatımız çok büyük ölçüde değişecek..." [P4].

"... [Yarar] sağlar bence, yani öğrenci değişimi olsun, daha kolay. Hani öğrenci değişimi var ya, böyle sınırlı sayıda değil de, biraz daha kolay olur..." [V3].

Yukarıda sunulan alıntılarda görüldüğü gibi, katılımcılar Avrupa Birliğine üye olduğunda Türkiye'de sosyal ve kültürel değişimler olacağına ve eğitimde olumlu gelişmeler olacağına inanmaktadırlar.

Tartışma

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarının KPSS'ye hazırlanma, üniversitenin fiziki imkân yetersizlikleri, yetersiz yönlendirme gibi ortak engelleri mevcuttur. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen

adaylarının özellikle üniversitenin fiziki imkân yetersizliği ile ilgili şikâyetlerinin diğer üniversitedeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu üniversitedeki öğretmen adaylarının üzerinde durduğu bir başka konu ise çoğunluğunun ailelerinin yanında yaşamasından ötürü üniversite yaşantısını lise yaşantılarından ayırt edememeleri ve üniversitenin onlara sunduğu kısıtlı imkânları da değerlendirememeleridir.

Öğrenim gördükleri üniversitenin imkânları öğretmen adaylarında benzer bir yılgınlık duygusu yaratmıştır. Zira öğretmen adaylarından bir tanesi farklı üniversitelerde daha fazla etkinlik olduğunu duyduğunu, bu beklentilerle kendi üniversitesine geldiğini ancak üniversitesinin beklentilerini karşılayamadığını ifade etmiştir. Bu durum üniversitenin imkânlarının öğretmen adaylarının gelişimi üzerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının etkili öğretmen, yaşam boyu öğrenme gibi kavramlarda kapsamlı bir tanım ve açıklama getirememeleri düşündürücüdür. Öğretmen adayları değişen sisteme ve bilgi dünyasına ayak uydurabilmek için ne yapılması gerektiğinin farkında gözükmemektedirler. Ancak üniversite yaşamları süresince kişisel ve mesleki gelişimleri açısından attıkları adımlarda yetersiz kaldıkları gözlenmektedir.

Her iki üniversitede de yürütülen araştırmanın nitel ve nicel bulguları bir arada genel olarak değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının üniversite ve fakültelerinin fiziksel imkânlarından memnun olmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Bulgular bu memnuniyetsizliğin Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarında daha fazla olduğu yönündedir. Tüm adaylar öğretmenlik mesleğinin bir toplumun gelişimi açısından önem arz ettiğini bilmekte ve kişisel ve mesleki gelişimlerine önem vermektedirler. Ancak öğrenim gördükleri fakülte ve üniversitenin imkânlarının yetersizliği ve bu doğrultuda karşılaştıkları engeller öğretmen adaylarının motivasyonlarını olumsuz etkilemektedir. Alan yazın incelendiğinde üniversite veya fakültelerin imkânları ve bunların etkileri ile ilgili yapılan araştırmalar öğrencilerin üniversite/

fakültelerinin fiziksel olanaklarını yetersiz buldukları şeklindedir (Erdoğan ve arkadaşları, 2005; Gizir, 2005; YÖK, 2007). Çokluk- Bökeoğlu ve Yılmaz'ın (2007) üniversite öğrencilerinin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun fakültede ders dışında zaman geçirmeyi tercih etmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gedikoğlu'na (2007) göre ise üniversitelerimizde, birkaçı dışında, ileri düzeyde bilgi ve teknoloji üretecek alt yapı ve kadro mevcut değildir. Toplum Gönüllüleri Vakfı ve Sabancı Üniversitesi'nin işbirliği çerçevesinde 2009 yılında yürütülen üniversite gençliğinin sorunları başlıklı araştırma sonuçlarına göre gençler yerleşkelerin (üniversite binaları ve çevresi) öğrencilerin ihtiyaç ve koşullarından uzak şekilde verimsiz ve kötü düzenlendiğini, kötü kullanıldığını ve kötü yönetildiğini düşünmektedirler. Yine aynı araştırmaya göre gençlik kendini geliştirme konusunu sadece serbest zaman değerlendirme alanlarıyla sınırlı görmemektedir. Oysa gençler yapılandırılmış bir eğitim süreci olan üniversite yaşamından kişisel gelişimini ve kendi kendine öğrenmeyi destekleyici bir yapılanma beklemektedir. Üniversite gençliğinin sahip olduğu sosyalleşme mekân, ortam ve fırsatları, serbest zaman değerlendirme tercihleri, sosyal etkinliklere erişim düzeyleri ve tüm benzeri unsurlardan yararlanma düzeylerinde

ciddi sorunlar olduğu gözlenmektedir. Tüm bu sonuçlar eldeki çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Üniversite ortamında öğrencilerin akademik, kişisel ve sosyal alanlardaki bilgi, beceri ve tutumlarının geliştirilmesi için gerekli olan kaynakların sağlanması büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla, öğrencilerin var olan ihtiyaç, beklenti ve problemlerini de göz önüne alarak üniversite ortamını yeniden yapılandırmak ve değiştirmek, Gizir'in (2005) de ifade ettiği gibi, öğrencilerin çeşitli alanlardaki gelişimine önemli katkılar sunacaktır. Tüm eğitim düzeyleri için geçerli olmakla birlikte, özellikle yükseköğretim düzeyinde eğitim veren fakültelerin, sadece eğitim ve öğretim yapılan kurumlar değil, aynı zamanda öğrencilerin isteyerek geleceklere, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılabilecekleri, düşünce sistemlerini geliştirebilecekleri yerler olmalıdır (Çokluk Bökeoğlu ve Yılmaz, 2007). Eğitimin kalitesini doğrudan etkileyecek bir durum olan nitelikli öğretmen yetiştirmede eğitim fakültelerine ve bağlı bulunduğu üniversitelere düşen önemli bir sorumluluk, öğretmen adaylarına kendilerini geliştirebilecekleri, öğrenme kültürünü destekleyici fiziksel ve sosyal imkânlar sağlamaktır. Bu durumun öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri açısından da önem arz ettiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Bacaran, M. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının bilgi okuryazarlıklarının değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 163-177.
- Baykara - Pehlivan, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- Bayram, D. (2010). "Türkiye, abd, japonya, ingiltere ve avustralya'da fen ve fizik öğretmenlerine yönelik mesleki gelişim programlarının karşılaştırılması." Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Candy, P. C. (1995). Developing lifelong learners through undergraduate education. In Summers, L. (Ed), *A Focus on Learning* (p ii-viii). Proceedings of the 4th Annual Teaching Learning Forum, Edith Cowan University, February 1995. Perth: Edith Cowan University. <http://lsn.curtin.edu.au/tlf/tlf1995/candy.html>
- Celep, C. (2004). Meslek olarak öğretmenlik. C. Celep (Ed.) *Meslek Olarak Öğretmenlik*(ss. 24-49). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Clement, M. ve Vanderberghe, R. (2000). Teachers' Professional development: a solitary or collegial (ad)venture? *Teaching and Teacher Education*, 16, 81-101.

- Creswell, J.W. (2005). *Educational Research*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Çokluk - Bökeoğlu, O., Yılmaz, K. (2007). Üniversite öğrencilerinin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 179-204.
- Dunn, T.G. ve Shriver, C. (1999). Deliberate practice in teaching: what teachers do for self-improvement. *Teaching and Teacher Education*, 15, 631-651.
- Erdoğan, S. , Şanlı, H. S. & Şimşek Bekir, H. (2005). Gazi üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin üniversite yaşamlarına uyum durumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2),479-496.
- Esendemir, Ö. (2011). "Matematiksel problem çözme ve üstbilgi üzerine hazırlanan bir mesleki gelişim program ve bu programın etkililiği."Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Garet, M.S., Porter, A. C., Desimone, L., Birman, B.F. ve Yoon, K.S. (2001). What makes professional development effective? Results from a national sample of teachers.*American Educational Journal*, 38(4), 915-945.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.
- Gizir, C.A. (2005). Orta doğu teknik üniversitesi son sınıf öğrencilerinin problemleri üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 196-213.
- James, M.ve McCormick, R. (2009). Teachers learning how to learn. *Teaching and Teacher Education*, 25, 973-982.
- Karaaslan, A.D. (2003). "Teachers' perceptions of self-initiated professional development: A case study on Başkent University english language teachers." Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, OrtaDoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karaca, E. (2008). Eğitimde kalite arayışları ve eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 61-80.
- Kıroğlu, K. (2006). Yeni müfredat tanıtımı. K. Kıroğlu (Ed.) *Yeni İlköğretim Programları 1-5. Sınıflar* (ss. 1-5). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Koçoğlu, Z.B. (2006). "The role of portfolios in EFL student teachers' professional development." Yayımlanmamış doktora tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2008). Öğretmen yeterlikleri öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü. <http://otmg.meb.gov.tr/YetGenel.html> adresinden 26 Ocak 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Özçalı, S. (2007). "Possible effects of in-service education on efl teachers' professional development in terms of teacher efficacy and reflective thinking." Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, İstanbul.
- Richter, D., Kunter, M., Klusmann, U., Lüdtke, O. ve Baumert, J. (2011). Professional development across the teaching career: teachers' uptake of formal and informal learning opportunities. *Teaching and Teacher Education*, 27, 116-126.
- Sabuncuoğlu, O. (2006). "A study of the effects of models of teacher education and professional development on practising and prospective teachers of english in elt at universities." Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Savran - Gencer, A. (2008). "Professional development of pre-service biology teachers through reflective thinking." Yayımlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü, Ankara.

- Seferoğlu, S.S. (2001). Sınıf öğretmenlerinin kendi mesleki gelişimleriyle ilgili görüşleri, beklentileri ve önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 149, [Online]: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/149/seferoglu.htm> adresinden 13 Aralık 2011 tarihinde indirilmiştir.
- Şahin, Ç. (2008).Yeni ilköğretim programı çerçevesinde sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişim düzeylerinin değerlendirilmesi.*Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 101-112.
- Toplum Gönüllüleri Vakfı. (2009).Üniversite gençliğinin ihtiyaçları araştırması. [Online]: http://www.tog.org.tr/abs/articlefiles/1610-TOG_Genclik_Arastirmasi.pdf adresinden 29 Haziran 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Ün Açıkgoz, K. (2006). *Aktif öğrenme*. İzmir: Biliş Yayınları.
- YÖK (2007).Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007).[Online]: <http://www.yok.gov.tr/content/view/16/52/> adresinden 07 Aralık 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Yurdakul, B. (2005). Yapılandırmacılık. Ö. Demirel (Ed.) *Eğitimde yeni yönelimler* (ss. 39-61). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Summary

Introduction: Students need supportive learning environments that foster the culture of lifelong learning at the teacher education programs. Hereby it could be stated that, the quality of educational life at a university affects pre-service teachers' training which enables them as continuously developing individuals. With these considerations in mind, the purpose of this study is to examine the views of pre-service teachers about the facilities supporting learning at their universities and about basic concepts that would be important for their professional development.

Methodology: The study was carried out at the departments of primary school teacher education programs at Pamukkale University in Denizli and Yüzüncü Yıl University in Van. The concurrent triangulation strategy was used for the study. For the quantitative data a questionnaire named "Students' Views about University Facilities Supporting Learning" which was developed by the researchers was conducted to a total of 134 pre-service teachers. For the qualitative data, a focus group interview was conducted with 16 pre-service teachers.

Results: The pre-service teachers' views indicated that the facilities supporting learning at their universities could be inefficient. The views of pre-service teachers attending Van Yüzüncü Yıl University were found to be more negative than the pre-service teachers' attending Pamukkale University.

They indicated that cultural and academic activities are important variables to develop oneself as they also complain about the lack of enough facilities and orientation. The pre-service teachers cannot find enough time to develop themselves apart from attending the courses just because of the examination of selecting public staff. This exam is necessary to be employed as a teacher and they study hard to pass this exam. It is also necessary to understand that they do not spend time at their schools of education or universities after the courses because they do not have any alternative places to spend their time. The pre-service teachers appreciate the importance of being an effective teacher and lifelong learner. However they cannot identify what is an effective teacher or lifelong learner exactly. The pre-service teachers think that they do not have enough possibility to develop themselves both personally and professionally during their university life. They also claim that they do not have enough orientation for the activities and the professional development at their universities and schools of education. There is only one pre-service teacher who attended Erasmus Student Exchange Program. The pre-service teachers indicated that visiting other countries is important for knowing different cultures and educational systems. However it seems that they don't have enough information or orientation for this program. As a result of this, they did not attempt to join this kind of program.

Discussion: It is worth noting that the pre-service teachers do not have positive views about the facilities at their universities and schools of education. They seem to be aware of the importance of the teaching profession and their professional development. However they are affected negatively because of the lack of facilities. As a result of this, it can be concluded that the pre-service teachers seem not have a learning culture at their universities and schools of education where they should gain a culture of professional development.

Conclusion: It is important for the universities to have required sources and facilities for their students in order them to develop their knowledge, skills and attitudes. Faculties of education are the places where effective and sophisticated teachers are expected to be trained. That is why one of the responsibilities of universities and the schools of education is to provide various facilities supporting learning culture and professional development for the pre-service teachers.